

## Lucie, noci upije a dne nepřidá... aneb jak to je se sv. Lucíí

Památku svaté Lucie, Lucia virgo et m., oslavujeme 13. prosince. Tato římská panna a mučednice pocházela ze Syrakus, narodila se asi roku 284. Proti její vůli ji rodiče zaslíbili bohatému mladému pohanovi. Matka se po svém uzdravení na přimluvu sv. Agáty smířila s přáním Lucie, která chtěla žít v celibátním zasvěcení Kristu. Lucie své věno a majetek rozdala chudým. Její snoubenec s tím nesouhlasil a za Diokleciánova pronásledování ji udal jako křesťanku. Byla odsouzena k násilné prostituci v nevěstinci, od které však byla uchráněna zázračnou silou, kdy s ní nemohli pohnout z místa. Byla údajně oslepena a udává se, že své oči sama poslala snoubenci, neb se mu na ní nejvíce líbily. Posléze jí bylo probodnuto hrdlo a zemřela mučednickou smrtí kolem let 304–305. Úcta k ní byla rozšířena v celé katolické i pravoslavné církvi již na konci 6. století. Uctívají ji i luteránští Švédí a Norové, jako jedinou svatou. Při průzkumu katakomb v Syrakusách byl objeven její hrob.



Sv. Lucie bývá zobrazována s vlastníma očima na talíři a s palmovým listem, jako znakem mučednictví. Často bývá přidán také meč, kterým jí byl proklát krk, provaz, kterým byla svázána, a volové, kteří jí měli pohnout z místa, na připomenutí událostí, jimiž vyvrcholil její pozemský život.

*Sv. Lucie, 2. polovina 19. století, podmalba na skle, Národní muzeum – Historické muzeum*

1. Zjistěte, kde se nachází Syrakusy, co to je, a jakého titulu užívají:

.....

2. A jak se jmenuje svatostánek zasvěcený sv. Lucii, který zde nalezneme:

.....

Její poselství shrnuje výrok „*Ti, kdo žijí cudný život, jsou chrámem Ducha svatého*“.



Její jméno je odvozováno od latinského slova *lux – lucis* znamenajícího světlo a je překládáno jako **\_\_ ě \_ \_ \_ \_ \_**.

3. Nalezněte překlad jejího jména pomocí zvýrazněných písmen v jejích atributech:

**kotel, krk s bodnou ranou, lampa, meč nebo dýka, miska a na ní oči, palmová ratolest, volské spřežení**

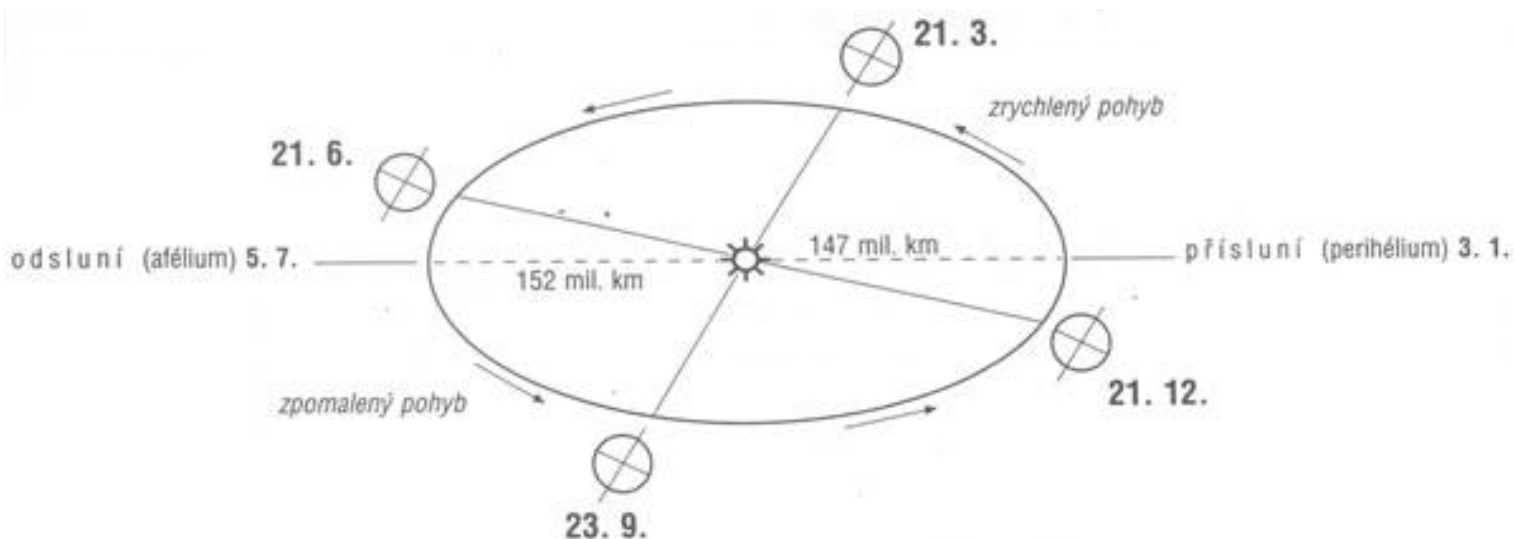
Zajímavost: Od jejího jména pochází i pojmenování nejmladších členek skautingu, světlušek, které v ní vidí patronku a chtějí být světlem a vzorem pro druhé, jako ona.

4. Proč svatá Lucie noci upije a dne nepřidá? To zjistíte zde:

[www.obsupice.cz/new/data/clanky2012/20121213/lucie2.avi](http://www.obsupice.cz/new/data/clanky2012/20121213/lucie2.avi)

V následujícím videu je vidět simulace Slunce v 15:49 SEČ kolem 13. prosince 2012. Jde o čas, kdy Slunce tento den zapadá. Je ukázáno, jak ve dnech předcházejících 13. prosinci, tak ve dnech následujících po, je Slunce ve stejný čas na obloze výše, což by pro dny po 13. prosinci neplatilo, kdyby se Země pohybovala po kružnici. Ona se však pohybuje po elipse.

Fyzikální vysvětlení pranostiky samozřejmě spočívá ve srovnání rovnoměrnosti rotace Země a nerovnoměrnosti jejího pohybu po oběžné dráze kolem Slunce. Zemská osa se během podzimu odklání svojí severní částí od Slunce, což u nás působí, že Slunce zapadá stále dříve a dříve a vychází čím dál později, tedy světlá část dne se zkracuje. Protože ale současně podle 2. Keplerova zákona Země při svém oběhu kolem Slunce zrychluje, přihodí se zhruba 13. prosince (tedy na svátek Lucie), že se na své dráze posune za jeden den o větší úsek, než za den předešlý, ale přitom se nestačí otočit dost na to, aby kompenzovala zvýšení rychlosti oběhu kolem Slunce (Země nestihne díky své rovnoměrné rotaci zařídít, aby Slunce zapadlo dříve než předešlý den). A to přesto, že slunovrat ještě nenastal. V další dny je tento jev stále patrnější, takže si toho všimli pozorovatelé oblohy a vžilo se tvrzení, že "**Lucie noci upije...**". To ale není vše. Jev, který působí zvečera "proti" západu Slunce působí samozřejmě i ráno "proti" východu Slunce, a to dokonce ještě maličko více, protože v noci Země zase zrychlila. Takže "**... ale dne nepřidá**". Na to si opravdu musíme počkat až do slunovratu. V okamžiku zimního slunovratu je noc z celého roku nejdelší a zemská osa je nakloněna severní částí právě přímo směrem od Slunce.



V českých i moravských vesnicích chodil 13. prosince průvod masek. Hlavní postavou byla dívka, která představovala světici, svatou Lucii, doprovázel ji kněz, poustevník, řezník, kominík, dráteník, krajánek, družičky a další. V den svaté Lucie bylo zakázáno předení lnu. Pokud žena tento zákaz porušila, byla potrestána. Z Moravy pochází tradice krmení dobytka. V tomto období až do Božího hodu měla být zvířata ochráněna před uřknutím speciálním zaříkávaným těstem se zvláštním kořením. Hospodyně a hospodáři schovávali stranou jedno poleno. Věřilo se, že pokud bylo tímto polenem zatopeno v krbu o Štědrém dnu, byl dům po celý příští rok chráněn před čarodějnicemi, či zlými duchy. Ze stejného důvodu hospodář maloval nad vchod do stavení tři křížky svěcenou křídou. Kdo pak přicházel se špatnými úmysly, nemohl do domu vejít.

Velmi oblíbeným se stal svátek svaté Lucie ve Švédsku. V této zemi patří k největším národním svátkům. I zde byl tento den ve znamení průvodů, které vedla dívka „nevěsta Lucie“, oblečená v dlouhých bílých šatech, s rozpuštěnými vlasy a věncem s hořícími svíčkami na hlavě. Den svaté Lucie je ve Švédsku nazýván dnem světel a podle písemných pramenů se v této zemi slaví od roku 1780. Lidé zapalovali svíčky, jejichž světlo mělo svítit až do dne narození Ježíše Krista.

K vymalování →



5. Doplňte pranostiky spojené se dnem svaté Lucie:

- Svatá Lucie, ..... zimy.
- Na svatou Lucii jasný den, urodí se konopí i .....
- Umaže-li si Lucie šaty od bláta, bude si je po celý leden .....

Svatá Lucie se stala patronkou Syrakus a Benátek, nevidomých a postižených onemocněním očí, sklářů, sklenářů, švadlen. Je vzývána chudými a může být patronkou i těm, kdo šíří světlo pravdy.



Místo konání:  
**Historická výstavní  
budova**



Slezské  
zemské  
muzeum